

1905 a.

1905 a. sündmustest on teada järgmine juhtum Kodila piirkonnas. Üks Kodilast pärit mees, Kustas Joller, kes võttis osa 14.dets. 1905a. lahingust tragunitega Alu mõisas. Kui ta Alu mõisast tragunite piiramise rõngast pääses, tuli ta Kodilasse oma sõbra Jüri Tapupere juurde varjule. Kustas ise töötas Raplas, Valtu telliste tehases. Oli siin jõulupühadeni, kuna Raplas olid tsaarivõimu karistussalgad, kes otsisid relvastatud ülestõusust osavõtjaid, neid pekstes ja maha lastes.

Ajaviiteks aitas ta Tapupere Jüril Mihkle-Andresel pühade õlut teha, tõi metsast hagu ja metsheinamaalt loomadele heinu pühadeks koju. Esimesel ja teisel jõulupühal oli ta rahulikult kodus, aga kolmandal pühal muutus purjus peaga rahutuks. Tema läheb aga Kodila mõisa vahele mõisaomanikku Mihkel Zimmermanni hirmutama, võtab tema käest hobuse ja sõidab Ohukotsu mõisa krahvile külla, sest ülestõusu kaigus oli neil Ohukotsus jäänud käimata.

Tapupere J. keelitas küll Kustast, ära mine üksipäini, võtavad su kinni ja viivad Raplasse karistus-salkade kätte, Keela, mis sa keelad, või siis purjus inimene kuulab. Kustas hakkas ikka jaigsi mõisa poole astuma, sest purjus peaga olnud ta eriti jonnakas.

Saanud Kodila mõisa õuele, lasknud kaks pauku revolvrüst mõisa õuel õhku. Siis läinud tallimeest otsima, see elas pool versta mõisast eemal Ruusamäe teomajas. Nimi oli Kaasiku Mihkel. Ruusamäel aga olnud koos mõisa teomehi ja ka külamehi, nende seas poolvennad Kaarel Sulakatku Jaagu-Reinult ja Jüri Sulakatku vabadikult. Järgneva loo juures oli veel 16. aastane Jaagu-Reinu

sulane Kristjan Rõngelepp, kes Mart Tapuperele, kui 1905 a. sündmuste uurijale jutustas järgneva loo, mille vahetu pealtnägija ta ise oli;

"Kustas Joller, tuli Ruusamäele taies kuraasis ja purjus oiekus. Küsis mõisa tallimehelt Mihkel Kaasikult hobust Ohukotsu minekuks. Tema läheb ja kuulutab ka Ohukotsu härrale, et nüüd on revolutsiooni aeg ja tema peab kuulama tööliste sõna ja mitte neid kamandama. Kaarel ja Juri sosistasid Mihklile midagi kõrva. See hakkas mesimagusalt Kustase ümber keerlema. Ma nägin oma silmaga kuidas Mihkel kallas õlle hulka selget viina, või oli see isegi piiritus. Nüüd aga pakkus Mihkel mesimagusa näoga Kustasele viinasegust õlut. Kustas jõi ja jäi äkki väsinuks. Mehed panid ta Mihkli voodisse, Kustas jäi kohe magama suure norinaga."

Siis oli Sulakatku Kaarel kamandanud Mihkel Kaasikut kähku Zimmermanni juurde hobust küsima ja tingimata kõik vajalik kaasa võtta. Kaarel oli käskinud Mihkelt veel Zimmermannilt võtta saatekiri politseisse, et nemad Kaarel ja Juri koos Mihkel Kaasikuga on kinni võtnud kardetud ja tagaotsitud mässaja Kustas Jolleri kes oli juhatanud mässajaid Alu mõisa lõhkumisel ja pärast tragunitele vastuhakkamisel. Mihkel tegi mis kästi, kiirelt oli hobune ja regi kõigega kohal. Samuti Mihkel Zimmermanni saatekiri, kuhu oli ta veel kirjutanud, et mässajate peamees on teda isiklikult revolvriga ähvardanud lastes mitu pauku mõisa õuel. Siis tahtnud hobust võtta Ohukotsu mõisa sõita krahvi hirmutama. Hobuse andmiseks käsutanud omavoliliselt tema tallimeest. Tänu tallimehele M. Kaasikule ja külameestele võetud mässajate pealik tema mõisas

kinni ja saadetud Rapla politseisse karistuse saamiseks.

Mis nüüd sündis, seda rääkis Kristjan Rõngelepp teatud viha ja õuduse tundega;

Kui Mihkel tuppa tulnud, öelnud; "Hobune on siin ja mõisaherra kiri ka." Kaarel ütles; "Anna kiri siia." "Vaatame mis herra Kustase kohta kirjutab." Luges kirja kõva häälega läbi. Kustas norskas voodil. Kaarel öelnud meestele, väga hästi kirjutab politseile, hea keretäie ikka saab või ka kuuli, parem oleks, saaks vihavaenlasest lahti." Kaarel küsinud; "Mihkel kus kõis on?" Mihkel toonud väljast ree pealt, kõie, Kaarel harutanud kõie lahti ja küsinud; "Mehed, kes tuleb appi kardetavat mässajat siduma?" Ükski pole ennast liigutanud. "No kurat, kas siis Kodila meeste hulgas mehi polegi, kes mässajast jagu saavad. Jüri, tule sina seome ta kahekesti kinni, teisi argpükse pole vaja." Jüri läinudki.

Vennad Sulakatkud karanud magavale Kustasele nagu härjale kaksiti selga ja sidunud ta käsist-jalust kõiega kinni. Kustas ärrganud seotuna ja küsinud juua. Kaarel öelnud; "Pole sulle mingit juua tarvis, küll politsei sind Raplas joodab." Teised mehed hakanud nõudma Kustase lahtilaskmist ja temale juua andmist. Kaarel põrutanud meestele peale; "Pidage lõuad, või tahate mu rusikaid tunda saada. Mässaja pole inimene." Siis käratanud Mihklile ja oma sulasele Kristjanile peale; "Viime mässaja kähku ree peale, muidu mõni loll võib ta kõisa näppima hakata." Ja neljakesi kandnud nad kinniseotud Kustase ree peale, kuhu heinu alla pandud. Kaarel ja Jüri istunud kaksiratsi Kustase peale. Hakkanud kaloppi sõitma. Teised vaatasid nii kaua hobusele ja reele järele kuni need kadusid kau-

gusesse, teekäänakute taha. Nad ei aimanud siis, et
näevad Oru Kustast viimast korda.

Maa.

Üldse aeti Kodila kroonumõisa talud mitmesse tükki talupoegade omavaheliste tülide tõttu ja maamõõtjale altkäemaksu andmise tõttu.

Näit. Oela küla meestel; põld 1tükk, 1koppel, 3karjamaatükki ja 4 heinamaa tükki. Tähendab iga Oela küla talu koosnes 9.tükist. Igal tükil oli oma nimi. Põllud olid kahe nime all Oela külal. Leesika valla põllud ja Kabeli valla põllud. Koplid olid talunimede järgi. Heinamaade nimed olid Niida, Nihuma, Vâljaaluse, ja Aasu heinamaad. Osades Oela küla taludes; Kolimuse, Jaagu-Reinu ja Andresel ei olnud Niida heinamaid, neil oli selle asemel Sôeru heinamaad, tükkide arv ikka 4. Karjamaade nined on 2-hes osas Tammiku karjamaad ja üks eraldi Raudsemäe karjamaa, kus suvel karjatati hobuseid.

Kõige kaugem heinamaa oli 3 versta kaugusel.

Kolhoos "Punane Täht" Rapla rajooni Sikeldi külanõukogus moodustati 31 märtsil 1949 a. Ira ja Kõrgu küla talupoegade ühinemise teel ühiseks majapidamiseks.

1950 a. lõpul ühinesid "Punase Tähe" kolhoosiga väikesed kolhoosid "Uus Kodu", "Koit" ja "Viisnurk". Kolhoosi peamiseks tegevuseks oli põllumajandus ja karjaskasvatus. Kuna tööjõudu oli kolhoosil vähe, samuti võeti osa kolhoosi paremaid maid ära eriotstarbeks, siis Kolhoosi edasiarendamine jäi aastast aastasse "väiksemaks". Normipäevade tasu vähenes. Seoses sellega otsustasid "Punase Tähe" kolhoosnikud ühineda naabruses asuva Kodila sovhoosiga.

09. dets. 1955a. likvideeriti "Punase Tähe" kolhoos ja liideti Kodila sovhoosiga.

"Uus Kodu" kolhoos moodustati 9. aprillil 1949a.

"Punase Tähe" kolhoosiga ühines "Uus Kodu" 05. dets. 1950a.

"Koit" kolhoosi moodustamise aja kohta andmeid ei leida. Kolhoosi ühiskoosolekul 20. juunil 1950 otsustati ühineda "Punase Tähe" kolhoosiga (9. okt. 1948a. asut.)

"Viisnurk" kolhoosi moodustamise aja ja "Punase Tähe" kolhoosi ühinemise kohta andmeid ei leida. (7.07.49. juba andmed olemas)

"Punase Tähe" kolhoos moodustati 31. märtsil 1949a. 15. dets. 1955a. Rapla Raj. TSN TK istungil kinnitati "Punase Tähe" kolhoos kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsus Kodila sovhoosiga ühinemise kohta.

"1 Mai" 1950-1955a., temaga ühinesid "Vendlus" (1949-50). "Vendlus"- esimees Joh. Metsallik Antsu p.

"Ühistamise aktid "Punane Täht" (Tõrma küla) 21. dets. 1948-49a.

"Tulevik" 01. märts 1949a. moodustatud.

16. aprillil 1950 a. otsustati ühineda "Põlduri" kolhoosiga.
"Põlduri" kolhoos moodustati 20.märtsil 1949a. Kolhoosi
kuulusid Raka ja Kodila-Uusküla.

17.jaan. 1969 a. protokollis otsustab üldkoosolek
"Põlduri" kolhoos liita Kodila sovhoosiga alates 20.jaanuarist
1969-aastast.